

Sporcularda Kıskançlık Ölçeği (SKÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Aslı ÇEKİÇ¹

¹Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Mersin, TÜRKİYE
Orcid: 0000-0002-3565-670X e-mail: asli.cekic.1999@gmail.com

Doç. Dr. Nezaket Bilge UZUN²

²Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Mersin, TÜRKİYE
Orcid: 0000-0003-2293-4536 e-mail: n.bilgeuzun@gmail.com

Doç. Dr. Fatma ÇEPIKKURT³

³Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Mersin, TÜRKİYE
Orcid:0000-0002-9096-2873 e-mail: fcepikkurt@mersin.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı; sporcuların kıskançlık düzeylerini ortaya koymaya yönelik bir ölçme aracı geliştirmektir. Aday ölçek formunu oluşturma sürecinde alanyazın taraması yapılmış olup, 55 maddelik formdan ilgili alanda uzman 11 kişi ile odak grup ve uzman görüşleri dikkate alındığında 45 madde kalmıştır. 45 maddelik 5 likertli ölçek deneme formu, 300 sporcu üzerinde uygulanmıştır. Sporculardan toplanan verilerin sonucunu açıklamak için AFA (Açımlayıcı Faktör Analizi) ile çalışılmıştır. Analiz sonucunda çalışmanın 'Performans & Başarı Kıskançlığı', 'Şartlar & İmkanlar Kıskançlığı' ve 'Sosyal Destek & Popülerlik Kıskançlığı' olmak üzere toplamda 3 alt boyut ve 21 maddeden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın geçerliğini sağlamak amacıyla, 21 madde üzerinden 271 sporcu verisi toplandı ve bu verilerle Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirildi. Elde edilen standardize değerler ve t-değerleri, tüm maddelerin anlamlı olduğunu göstermektedir. Sinanan ölçme modeline ait uyum indeksleri, standardize ilişkin katsayıların tamamının, ölçüm modelinin uyum sağladığına işaret etmektedir. Ek olarak, çalışmaya ilişkin birleştirici güvenilirlik (CR) ve açıklanan varyans (AVE) değerlerinin anlamlı olması, maddelerin faktörle ilgili ölçütleri karşıladığını göstermektedir. Son olarak, alt boyutların Cronbach Alfa iç tutarlık değerleri birinci alt boyutta .858, ikinci alt boyutta .859 ve üçüncü alt boyutta .868 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular, 'Sporcularda Kıskançlık Ölçeği (SKÖ)'nin bilimsel ve psikometrik açıdan güvenilir ve geçerli olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Spor, kıskançlık, ölçek geliştirme

Jealousy Scale in Athletes (SCQ): Validity and Reliability Study

Abstract

The purpose of this research; To develop a measurement tool to reveal the jealousy levels of athletes. A literature review was conducted during the process of creating the candidate scale form, and 45 items remained from the 55-item form, considering the focus group and expert opinions of 11 experts in the relevant field. A 45-item, 5-Likert scale trial form was applied to 300 athletes. EFA (Exploratory Factor Analysis) was used to explain the results of the data collected from the athletes. At the end of the analysis, it was concluded that the study consists of 3 sub-dimensions and 21 items in total: 'Performance & Success Jealousy', 'Conditions & Opportunities Jealousy' and 'Social Support & Popularity Jealousy'. To ensure validity in the study, CFA (Confirmatory Factor Analysis) was performed by collecting 21 items and 271 data from athletes, and standardized values and t values revealed that all items were significant. It has been found that all of the standardized coefficients of the fit indices of the tested measurement model ensure the fit of the measurement model. In addition, the fact that the convergent reliability (CR) and explained variance (AVE) values of the study are significant shows that the items meet the necessary criteria for the factor. Finally, the Cronbach Alpha internal consistency values of the sub-dimensions were calculated as .858 in the first sub-dimension, .859 in the second sub-dimension and finally .868 in the third sub-dimension. As a result of these findings, the 'Jealousy in Athletes Scale (JSC)' was found to be scientifically and psychometrically reliable and valid. showed that it is.

Keywords: Sports, jealousy, scale development

Sorumlu yazar: Aslı ÇEKİÇ, **E-posta:** asli.cekic.1999@gmail.com

GİRİŞ

İnsanlar yaşamlarında birden fazla pozitif ve negatif duyguya maruz kalmaktadır ve kıskançlık da önemli duygulardan biridir (Özdemir, 2021). Kıskançlık bazılarında aşkın, bazılarında göre ise kendine saygının düşüklüğü, kaybetme korkusunun ya da güvensizliğin göstergesidir (Greenberg and Pyszczynski,1985). Kıskançlık kişinin kendinden daha üst seviyede düşündüğü birine karşı olumsuz duygu beslemesi olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020).

Kıskançlık sırasında vücudumuzun duygusal olarak verdiği tepkileri Demirtaş (2006) ağlama, bağırma, bir kenara çekilme, üstün olduğunu ispat etmeye çalışma, ilgi çekmek için sevgi sözcükleri kullanma, hediyeler verme ve intihar girişimi gibi olarak belirtmiştir. Blevis (2010), kıskançlık sırasında ortaya çıkan fiziksel tepkileri şu şekilde sıralamaktadır: baş ağrısı ve baş dönmesi, nefes darlığı, yüz kızarması, kramplar, kâbuslar, sinir krizleri, tükenmişlik sendromu, iştahsızlık, el ve ayak titremesi, uykusuzluk gibi belirtiler ve şiddet gibi davranışlar. Yaşanan kıskançlıklara verilen tepkiler sonucunda bireylerde sevginin azalmasına, reddedilmeye, birbirlerine karşı güvensizliğe, kendini değersiz ve yetersiz hissetmeye, yalnızlaşmaya, mutsuzluk yaşamaya neden olabilmektedir (Edalati and Redzuan, 2010).

Kıskançlıkla ilgili tepkisel araştırmalar yapılırken kıskançlığın tek türünün olmadığını birden çok türden oluştuğuna rastlanılmıştır. Ek olarak genellikle birden çok boyutlu olarak kavramsallaştırılmıştır (White and Mullen, 1989). Pfeiffer ve Wong (1989: 183)'e göre duygusal, bilişsel ve davranışsal kıskançlık olarak üçe ayırırken. Buunk ve Bringle (1997)'a göre ise, tepkili, endişeli ve takıntılı kıskançlık şeklinde sınıflandırmıştır. Bunlara ek olarak Kardeş kıskançlığı, arkadaşlık-iş ilişkilerinde kıskançlık, çocuk ebeveyn kıskançlığı da kıskançlık türleri arasında bulunmuştur.

Kıskançlık genellikle birçok boyuttan oluşmakla birlikte, birden fazla kuramsal yaklaşımda tanımlanmıştır. Kıskançlıkla ilgili kuramsal yaklaşımlarda, Freud kıskançlığı 'Kıskançlığın, çocuklukta yaşanan kötü olayların yetişkinlikte yeniden hatırlanmasıyla kaçınılmaz bir duygu olduğunu' değerlendirmektedir (Çetin ve Topaloğlu, 2020). Hadfield'a göre, kıskançlık erken yaşlarda aile içinde başlar; çocuğun birincil ihtiyacı annesinin sevgisine sahip olarak güven duymasıdır ve eğer çocuk, bu sevginin bir başkasına gösterildiğini görürse paniğe kapılarak kıskançlık ve öfke geliştirir (Hadfield, 1962). Margaret Mead'e (1977) göre, kıskançlık kültürel ya da bireysel kaynaklı güvensizlik ve yetersizlik duygularından yola çıkarak kendine saygıyı tehdit eden bir tehlikeye verilen tepki olarak açıklanmıştır. Bu kuramlara ek olarak, sosyal karşılaştırma teorisinde kıskançlık; Festinger'in (1954) sosyal karşılaştırma teorisi, insanların kendi yetenek ve davranışlarını diğer insanların yetenek ve davranışları ile karşılaştırdığında öğrendiğini açıklamaktadır. Gilbert, Giesler ve Morris (1995), Festinger'in teorisini destekler ve insanların diğerlerinin duygu, davranış ve yetenekleri hakkında bilgi sahibi olduğunda

karşılaştırmanın oluştuğunu belirtmektedirler. Sosyal karşılaştırmalı kıskançlık, bir kişinin mal varlığı, özellikleri ve başarıları başka bir kişinininkiyle karşılaştırıldığı zaman kendini olumsuz değerlendirmesi sonucunda oluşan kıskançlıktır (Salovey and Rodin, 1986). Van de Ven vd., (2011) göre, sosyal karşılaştırma ile olumsuz duygular (haset, kıskançlık vb.) yaşayan birey aktif bir şekilde motive olmakta ve eyleme geçmektedir.

Sosyal karşılaştırma kuramı spor açısından ele alındığında, Kamphoff ve Gill (2005) sporcularda sosyal karşılaştırma kıskançlığının çok yaygın olabileceğini, sporcuların benzer ve kendilerini sürekli olarak birbirleriyle karşılaştırdığı biçiminde yorumlarken, Silver ve Sabini (1978) ise sosyal karşılaştırma kıskançlığının bir kişinin başkasının statüsünü veya benlik saygısını zedeleyebileceği şeklinde belirtmiştir. Bu duruma örnek olarak müsabaka veya yarış sırasında performansı aynı iki sporcudan sadece birine sorumluluk verilmesi veya ona ekstra ilgi gösterilmesi verilebilir. Sporcularda kıskançlık ve Sosyal Karşılaştırma Kuramı göz önüne alındığında, spor tanımlarında spordaki davranış, mal varlığı, performans, kişisel özellik gibi karşılaştırmaların örtüştüğü için sporculardaki kıskançlığın bu kurama dayandırılarak açıklanması uygun görülmüştür.

Sporcularda kıskançlık, kıskançlık duygusunun spor ortamına entegre edilmiş bir hali olarak ele alınabilir. Alanyazında sporcular veya antrenörle ilgili kıskançlıktan pek bahsedilmese de, sporcular arasında performans, başarı, sosyal destek, popülerlik, şartlar ve imkanlar kıskançlığı olduğu düşünülmektedir. Performans ve başarı kıskançlığı olarak; spor camiasında arkadaşımın başarılarından bahsedilmesi canımı sıkır. Sosyal destek ve popülerlik kıskançlığı olarak; başka kulüplerin ulaşım şartlarının (uçak, otobüs) daha iyi olmasına üzülürüm. Şartlar ve imkanlar kıskançlığı olarak da, yerel gazete veya TV kanalı kulüp arkadaşlarımla daha çok röportaj yapınca kendimi yetersiz hissedirim gibi kıskançlık davranışlarından bahsedebiliriz. Sporcular arasında yaşanabilecek bu tür kıskançlık duygusunun, hem spor ortamına hem de sporcular arasındaki ilişkilere zarar verebileceği ve sporcuların performanslarını olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir.

Alan yazını incelendiğinde; sporcularda kıskançlık konusuna yönelik Türk kültürüne ait ölçek geliştirme çalışması olmadığı görülmektedir. Ancak, yabancı literatürde Schelling-Kamphoff ve Huddleston (1999) tarafından geliştirilen Spor Kıskançlığı Ölçeği'nin bulunması, yapacağımız çalışmaya temel oluşturabileceği düşünülmektedir.

Bu araştırmanın temel amacı, takım sporu ya da bireysel sporla uğraşan lisanslı sporcuların kıskançlık düzeylerini ortaya koymaya yönelik bir ölçme aracı geliştirmektir.

YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Araştırma, sporcuların kıskançlıklarını ölçmeyi amaçlayan ve temel araştırma niteliğinde olan bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Yöntem kısmında ise; çalışma grubu, verilerin analizi ve geliştirme aşamaları açıklanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın açımlayıcı faktör analizi için, takım sporu ya da bireysel sporla uğraşan lisanslı sporculardan, veriler 2022 yılı Aralık ayında toplanarak, toplamda 300 katılımcılı bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışma grubu, araştırmaya gönüllü olarak katılan 18-41 yaş arasındaki sporculardan oluşmaktadır. Katılımcıların %52,7'si (n=158) kadın, %47,3'ü (n=142) erkek sporculardan oluşurken, spor türü olarak %56'sı (n=168) takım sporlarına, %44'ü (n=132) ise bireysel sporlara katılan sporculardan oluşmaktadır. Açımlayıcı faktör analizi sonrasında oluşan nihai form ile ölçeğin yapı geçerliğini incelemek amacıyla (doğrulayıcı faktör analizi) yeniden veri toplama yoluna gidilmiş (2023 Şubat ayında) ve herhangi bir branşta olan 300 lisanslı sporcuya ulaşılmıştır. Çalışma grubu, araştırmaya gönüllü katılan bireylerden oluşturulmuştur. Açımlayıcı faktör analizi çalışma grubunun demografik özellikleri ve branşlara göre dağılımı aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 1. Açımlayıcı Faktör Analizine Katılan Katılan Katılımcıların Cinsiyet Branşlara Göre Dağılımı

	Katılımcılar	n
Cinsiyet	Kadın	142
	Erkek	158
	Toplam	300
Branş	Takım Sporları	168
	Bireysel Sporlar	132
	Toplam	300

Tablo 1 incelendiğinde, açımlayıcı faktör analizi çalışma grubundaki katılımcıların 142'sinin kadın, 158'inin erkek olduğu görülmektedir. Ayrıca, açımlayıcı faktör analizine katılan katılımcıların spor türüne göre dağılımı verilmiş olup, sporcuların 168'inin (%56) takım sporlarında, 132'sinin (%44) ise bireysel sporlarda lisanslı sporcuya ulaşılmıştır. Ölçeğin geçerliğine ilişkin kanıtlar oluşturmak amacıyla doğrulayıcı faktör analizinden yararlanılmış ve tekrar veri toplanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi, çalışma grubunda takım veya bireysel spor türünde lisanslı olan 271 yetişkin bireye uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi çalışma grubunun demografik özellikleri ve branşlara göre dağılımı aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 2. Doğrulatoryı Faktör Analizine Katılan Katılımcıların Cinsiyet ve Branşlara Göre Dağılımı

	Katılımcılar	n
Cinsiyet	Kadın	133
	Erkek	138
	Toplam	271
Spor Türü	Takım Sporları	148
	Bireysel Sporlar	143
	Toplam	271

Tablo 3 incelendiğinde, doğrulatoryı faktör analizi çalışma grubundaki katılımcıların 133'ünün kadın, 138'inin erkek olduğu görülmektedir. Aynı tabloya göre, sporcuların %47.2'si (128 kişi) takım sporlarında lisanslı iken, %52.8'i (143 kişi) bireysel sporlarda lisanslı sporcu olarak belirlenmiştir.

Aday Ölçek Formunun Oluşturulma Süreci

1.Adım (Odak Grup Görüşmeleri): Madde havuzu oluşturma sürecinde; iş yoğunluğunun en az olduğu gün ve saatte, 11 psikolojik danışman ile odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Odak grup görüşmesine katılacak kişileri belirlemek amacıyla ise nitel araştırma örneklem yöntemlerinden elverişli örneklem kullanılarak çalışma grubu oluşturulmuştur.

2.Adım (Alan Yazın Ölçek Taraması): Diğer bir niteliksel adım olarak, alan yazında yer alan ölçekler incelenmiştir. Sporcularda kıskançlık ile ilgili ölçek bulunmamasına rağmen, İlgili Duygusal Kıskançlık Ölçeği (Kızıldağ, 2017) ve Arkadaş Kıskançlık Ölçeği (Akan, 2019) makaleleri incelenmiş ve madde havuzu oluşturma sürecine katkı sağlanmıştır. Ölçeğin hazırlanması sürecinde odak grup görüşmeleri ve alan yazın ölçek taraması gibi adımlar, ölçek geliştirme sürecindeki niteliksel adımları oluşturur. Bu niteliksel adımlar sonucunda araştırmacılar tarafından madde havuzu oluşturulmuştur. Bu aşamada madde havuzundaki ifadeler, araştırmacılar tarafından değerlendirilmiş ve sporcularda kıskançlığı tanımlayan cümlelere dönüştürülmüştür.

3.Adım (Uzman Görüşleri): Ölçek geliştirme sürecinde, niteliksel adımlarla aday ölçek formu oluşturulmuştur. Spor Psikolojisi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik alanlarında çalışan toplam 11 uzman belirlenmiş ve aday ölçek formunu içeren uzman değerlendirme formu, 4 uzmana hardcopy olarak, diğer 7 uzmana ise elektronik ortamda değerlendirmek üzere gönderilmiştir. Uzmanlardan, aday ölçek formundaki her bir maddenin yapı ile ilgili derecesini (4: çok ilgili, 1: hiç ilgili değil) ve söz konusu maddenin uygulanmak istenen hedef kitle için anlaşılır olma derecesini (4: çok açık, 1: hiç açık değil) değerlendirmelerini yapmaları

istenmiştir. Ayrıca, uzmanlardan varsa yazılan maddeler hakkında öneri ve düzeltmelerini belirtmeleri talep edilmiştir. Uzman değerlendirmeleri sonrasında kapsam geçerliği hesaplama çalışmasında Davis tekniği uygulanmıştır. Bu teknikte, uzmanların dört dereceli değerlendirmelerinde (4) ve (3) seçeneğini işaretleyen uzmanların sayısı, toplam uzman sayısına bölünerek maddeye ilişkin kapsam geçerlik indeksi (KGİ) hesaplanmış ve kapsam geçerlik indeksi olarak 0.80 değeri ölçüt olarak kabul edilmiştir (Davis, 1992). Kapsam geçerliği çalışması sonucunda; 20, 16, 24, 43, 44 maddeleri olmak üzere beş madde, uzman değerlendirmeleri sonrasında kabul edilen kapsam geçerlik indeksi olan 0.80 ölçütünü sağlamadığı tespit edilmiştir. Uzman değerlendirmeleri sonrasında, uzman değerlendirme formu aday ölçek formundaki 13, 39, 15, 26, 21. madde; sporcularda kıskançlık uygulaması genellenebilirlik ile ilgili özelliği açıklayan madde olmadığı için alanda çalışan uzmanın tavsiyesiyle denemelik formdan çıkartılmıştır. Özetle, uzman değerlendirme ve kapsam geçerliği çalışması sonrasında toplam beş madde aday ölçek formundan çıkartılmış ve 55 maddelik formdan uzman değerlendirmeleri sonrası 45 madde kalmıştır. Araştırmacı tarafından; kapsam geçerliği sonrasında ölçekteki maddelerin ölçme aracı içerisinde rastgele bir biçimde dağıtılmasına, düzenli bir sıra izlenmemesine ve gruplandırılmamasına dikkat edilerek (Karasar, 1995; Tezbaşaran, 1997; Kırcaali İftar, 1999) denemelik form oluşturulmuştur.

4.Adım (Ölçeğin Denemelik Formun Örneklem Uygulanması): Uzman değerlendirme sonrasında kapsam geçerlik çalışması yapılmış ve 45 maddelik beşli likert (“Tamamen katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Ortadayım”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle katılmıyorum”) olarak denemelik ölçek formu oluşturulmuştur. Bu denemelik ölçek formu, bireysel veya takım spor türünde olan lisanslı sporculara yönelik uygulanmıştır.

5.Adım (Açımlayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerinin Yapılması): Bulgular kısmında, Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) öncesinde veriler; örneklem büyüklüğü, kayıp veri, aykırı değerler, doğrusallık, normallik, çoklu bağlantı problemi ve R'nin faktörlenebilirliği açısından faktör analizi için uygun hale getirilmiştir. AFA'nın ardından, DFA için de veriler bu sayıtlar ile test edilmiştir.

AFA (Açımlayıcı Faktör Analizi) Sayıtlar

Örneklem büyüklüğü ve kayıp veri: Guilford (1954) ve Kline (1994) tarafından önerildiği üzere, örneklem büyüklüğü için en az 200 kişinin yeterli sayılabileceği ifade edilmiştir. Bu doğrultuda, 45 madde üzerinden toplamda 300 kişiden veri toplandı ve herhangi bir kayıp veriye rastlanmadı.

Aykırı Değerler: Bu analizlerde tekli aykırı değerleri belirtmek için Mahalanobis uzaklıkları dikkate alınmıştır. Hesaplanan Z değerleri veri setinde incelendiğinde 2.56 ile -2.85 aralığında olup bu değerler Tabachnick doğrultusunda tekli aykırı değer bulunmadığı biçiminde yorumlanmıştır. Mahalanobis uzaklıkları, büyükten küçüğe doğru sıralandığında (χ^2_{45} ; 0.001 = 80.08) olarak belirlenmiş ve bu değer üzerinde değer üreten 23 gözlem, çoklu aykırılık sebebiyle analiz dışı bırakılmıştır.

Çoklu Bağlantı Problemi: Araştırmada, çoklu bağlantı problemi için Tolerans ve VIF değerleri incelenmiştir. 44. madde için elde edilen Tolerans değeri 0.17, VIF değeri ise 5.87 olduğu için analize dahil edilmemiştir. Tolerans değerleri genel olarak 0.210 ile 0.777 arasında olduğundan, Tolerans ve VIF değerleri açısından çoklu bağlantı problemi bulunmamaktadır.

R'nin Faktörlenebilirliği: Verilerin faktör analizine uygunluğunu değerlendirmek için Barlett testi, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ve anti-image korelasyonu incelenmiştir. Bu testlerde KMO değerinin en az 0.80, Bartlett testinin ise anlamlı ($p < 0.05$) olması, anti-image korelasyon matrisinin köşegenlerinde yer alan değerlerin en az 0.50 olması başlıca ölçütler olarak belirlenmiştir. Analizde her bir maddenin ortak varyansının 0.50, faktör yükünün 0.45 ve iki faktöre birden verilen faktör yükü arasındaki farkın 0.10'un üzerinde olması dikkate alınmıştır (Büyüköztürk, 2018; Tabachnick ve Fidel, 2013). Bu kriterlere dayanarak yapılan analizde KMO değeri 0.94 olarak bulunmuş, verilerin mükemmel bir şekilde faktörlenmekte olduğu ve Bartlett'in küresellik testinin anlamlı çıktığı görülmüştür. Bütün bu bulgular doğrultusunda, faktör analizine geçiş yapılmıştır.

DFA (Doğrulayıcı Faktör Analizi) Sayıtlar

Bu çalışmada, Sporcularda Kıskançlık Ölçeği (SKÖ) için temel, Tabachnick ve Fidel'in (2013) açıkladığı doğrulayıcı faktör analizine dayanan yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak oluşturulmuştur. Bu temel, gerçek verinin belirlenen modele ne kadar uyduğunu incelemek amacıyla kullanılmıştır (DeVellis, 2014). Doğrulayıcı faktör analizi uygulamadan önce, açımlayıcı faktör analizi sonrasında oluşan 21 maddelik nihai form ile tekrar veri toplama işlemi gerçekleştirilmiş ve 300 bireyden veri elde edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sırasında aykırı değerleri incelemek amacıyla, tekli aykırı değerler için Z değerleri ve çoklu aykırı değerler için Mahalonobis uzaklıkları kullanılmıştır. Tekli aykırı değer analizinde elde edilen Z değerleri -3.79 ile 2.55 aralığında değişmekte olup, tekli aykırı bir değere rastlanmamıştır. Çoklu aykırı değer analizinde ise Mahalonobis uzaklıkları kullanılarak 21 madde için yapılan (χ^2_{21} ; 0.001 = 46,80) test sonucunda bu değeri aşan 29 gözlem, çoklu aykırılık sebebiyle analiz dışı bırakılmış ve bu kapsamda 271 gözlem değerlendirilmiştir. Bu durum, Child'ın (2006) belirttiği minimum gözlem sayısının madde sayısının 4 ya da 5 katı olması kriterini karşılayarak, araştırmanın örneklem büyüklüğünün yeterli olduğunu göstermektedir.

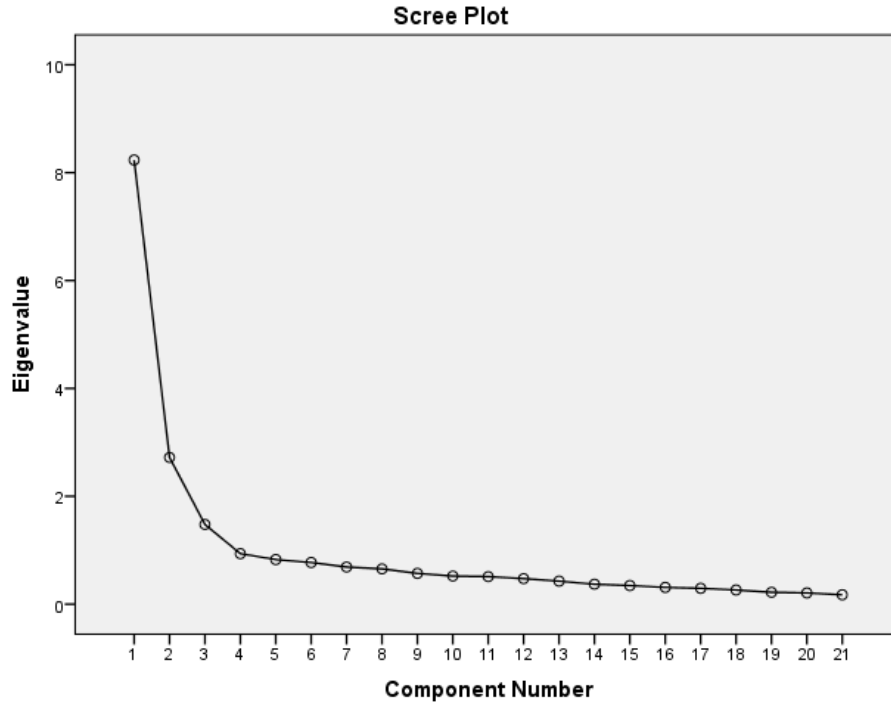
Çoklu bağlantı problemlerini incelemek için VIF ve Tolerans değerleriyle Durbin-Watson istatistiği incelenmiştir. Hesaplanan Tolerans ve VIF değerleri incelendiğinde 'Taraftarların başka bir sporcuyla desteklemesin durumunda geceleri kabus görürüm' ile 'Başka sporcuların billboardlarda daha fazla yer aldıklarını gördüğümde elim ayağım titrer' maddelerinin çoklu bağlantı problemlerine sebep olduğu belirlenmiştir. Bu iki madde arasındaki Tolerans değerleri 0.20'nin altında, VIF değerleri ise 5'in üzerinde olduğu için bu maddelerin birbirleriyle bağlantılı olduğuna karar verilmiştir. 18. madde dil ve anlatım hataları nedeniyle hatalı olduğu değerlendirilmiştir. 20. madde ise tekrar incelenerek çoklu bağlantı problemine neden olup olmadığı araştırmacılar tarafından değerlendirilmiştir. 18. madde çıkarıldıktan sonra elde edilen Tolerans değeri 0.224 ile 0.631, VIF değerleri ise 1.585 ile 4.463 aralığında değişmektedir. Hesaplanan Durbin Watson istatistiği 1.982 olarak bulunmuştur ve bu değer 2'ye çok yakın olduğu için artık hataların bağımsız olduğuna karar verilmiştir.

Veri çözümleme teknikleri altında yapı geçerliği için; açımlayıcı faktör analizi (AFA), doğrulayıcı faktör analizi (DFA), yakınsak geçerlik, iraksak geçerlik ve faktör sayısının belirlenmesinde ölçüt olarak alınan Horn Paralel Analizi kullanılmıştır.

BULGULAR

Açımlayıcı faktör analizi sayıtlarından sonra 271 gözlem 21 maddeyle AFA analizine geçilmiştir. Analiz bulgularında öz değeri 1.00'dan büyük üç faktörlü bir yapı ortaya çıkmış olup Şekil 1.' de yamaç eğim grafiği verilmiştir.

Şekil 1. Faktör Özdeğerlerine İlişkin Yamaç Eğim Grafiği

Şekil 1, öz değerlerin ilk 3 faktörden sonra hızla yatay bir pozisyon aldığı göstermektedir. Bu bulgu, çalışmada belirtildiği üzere daha objektif bir biçimde uygun faktör sayısına karar verebilmek amacıyla Horn'un paralel analizinin yapıldığını ortaya koymaktadır.

Tablo 3. Horn'un Paralel Analizine İlişkin Bulgular

Faktör	Gerçek Özdeğer	Üretilen Özdeğer (95 yüzdilik)
1	16.560	1.87
2	3.010	1.76
3	2.771	1.68

Tablo 3'de verilerden elde edilen gerçek özdeğerler ve bunlardan üretilen öz değerler yer almaktadır. Tablo 3 incelendiğinde verilerden elde edilen gerçek özdeğerlerin 3. basamak sonrasında üretilen özdeğerlerin altında kaldığı görülmektedir. Bu bulgu ele alındığında üç faktörlü bir yapının oluşmasına karar verilmiştir. Faktör sayısının üç olduğuna karar verildikten sonra Communalities Değeri, Faktör Yüklü ve Binişiklikleri Horn baz alınarak incelenip madde çıkarma işlemi yapılmıştır.

Tablo 4. AFA Sonucunda Çıkarılan Maddeler

Communalities Değeri	Faktör Yüğü	Binişiklik Gösteren Maddeler
< 0.30	< 0.45	
2,4, 8, 22	19	16, 42, 27, 7, 31, 41, 17,33,35,32

Tablo 6'yı incelediğimizde communalities değeri < 0.30'dan küçük olan maddeler; 2., 8., 22. olup faktör yükü .45'in altında olan 19.madde ve binişiklik gösteren 16., 42., 27., 7., 31., 41., 17., 33., 35., 32. Maddeler analize dahil edilmemiştir.

Tablo 5. Açıklanan Toplam Varyans

Açıklanan Toplam Varyans									
Bileşen	Başlangıç Özdeğerler			Karesi Alınan Yüklerin Toplam Çıkarımı			Karesi Alınan Yüklerin Döndürme Toplamı		
	Toplam	Varyans %	Birikimli %	Toplam	Varyans %	1. Birikimli %	Toplam	Varyans %	Birikimli %
1	8,234	39,210	39,210	8,234	39,210	39,210	6,690	31,858	31,858
2	2,720	12,953	52,163	2,720	12,953	52,163	3,012	,345	46,203
3	1,478	7,036	59,200	1,478	7,036	59,200	2,729	12,996	59,200

Tablo 5 incelendiğinde faktörlerin açıkladığı toplam varyanslar sırasıyla %39.200, 12.720, 7.36 olduğu görülmektedir. Belirlenen faktörlerin altında yer alan maddeler ve maddelerin faktör yükleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 6. 21 maddenin faktör analizi sonuçları

Madde		Component			Ortak faktör varyansı (h ²)
		1	2	3	
M25	Benden daha iyi durumda(fiziksel ve performans) olan sporcunun sakatlanmasına içten içe sevinirim.	,854			,383
M45	Antrenörümün diğer sporculara bağırması beni mutlu eder	,847			,542
M36	Benden daha başarılı kabul edilen kulüp arkadaşşıma hiçbir koşulda yardım etmek istemem.	,843			,514
M28	Başka bir sporcu müsabakada benden daha başarılı olduğunda ona şiddet uygulamak isterim	,820			,582
M40	Spor camiasında arkadaşşımanın başarılarından bahsedilmesi canımı sıkır.	,819			,571
M29	Başka bir sporcunun özgeçmişinin benimkinden iyi olmasına katlanamam.	,801			,562
M34	Yıldız sporcunun hata yapmasına içten içe sevinirim.	,801			,561
M23	Performansı iyi olan sporcunun sakatlanmasını isterim.	,746			,599
M30	Diğer sporcuların kazandığı madalya ve kupa sayısının fazla olması beni rahatız eder	,686			,478
M37	Kulüp arkadaşlarımdan birinin milli takıma davet edilmesi beni rahatsız eder.	,479			,603
M6	Başka kulüplerin ulaşım şartlarının (uçak, otobüs) daha iyi olmasına üzülürüm.		,740		,763
M3	Başka bir sporcunun daha iyi şartlara(antrenman sahası, kulüpevi vs) sahip olması beni huzursuz eder.		,724		,693
M5	Diğer kulüpteki sporcuların daha iyi sağlık hizmeti almasını istemem.		,710		,724
M4	Yabancı uyruklu sporcuların döviz bazında maaş alması beni sinirlendirir.		,700		,561
M1	Benzer performans gösterdiğimizi düşündüğüm sporcunun benden fazla maaş alması beni üzer.		,605		,710
M14	Menajerlerin diğer sporcularla çalışmak için daha fazla girişimde bulunması durumunda tükenmiş hissederim.		,550		,745
M9	Başka sporcunun antrenörden övgü alması canımı sıkır			,724	,287
M10	Taraftarların başka bir sporcuyu daha çok desteklemesin durumunda geceleri kâbus görürüm.			,688	,722
M11	Yerel gazete/tv kanalı kulüp arkadaşlarımla daha çok röportaj yapınca kendimi yetersiz hissederim			,676	,728
M12	Sosyal medyada başka sporcuların daha çok paylaşılması durumunda ilgi çekmeye çalışırım.			,649	,570
M18	Başka sporcuların billboardlarda daha fazla yer aldıklarını gördüğümde elim, ayağım titrer.			,578	,536

Maddelerin faktörlere verdiği yükler ve ortak varyans değerlerini incelediğimizde, tüm maddelerin yüksek faktör yüklerine sahip olduğunu ve bu maddelerin temel bir yapıyı ölçtüğünü gözlemleyebiliriz. Bu yapı, 'sporcularda kıskançlık' olarak adlandırılmıştır.

Tablo 7. Faktör İsimleri ve Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları

Faktör Sayısı	Faktör İsimleri	Madde Sayısı	Cronbach Alfa
1	Performans & Başarı Kıskançlığı	10	,858
2	Şartlar & İmkânlar Kıskançlığı	6	,859
3	Sosyal Destek & Popülerlik Kıskançlığı	5	,868

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen üç faktörden ilki, 'Performans ve Başarı Kıskançlığı' olarak adlandırılmıştır. Bu faktör, 9 madde içermekte olup (25, 45, 36, 28, 40, 29, 34, 23, 30) maddelerinden oluşmaktadır. Birinci faktörün Cronbach alfa değeri, 0.858 olarak hesaplanmıştır. İkinci alt faktör ise 'Şartlar ve İmkânlar Kıskançlığı' olarak isimlendirilmiş ve 6 maddeden (6, 3, 5, 4, 1, 14) oluşmaktadır. Bu faktörün Cronbach alfa değeri ise 0.859'dur. Son olarak, üçüncü faktör 'Sosyal Destek ve Popülerlik Kıskançlığı' adını taşımakta olup 5 madde (9, 10, 11, 12, 18) içermektedir ve Cronbach alfa değeri 0.868'dir.

DFA Bulguları

AFA sonuçlarından elde edilen ölçeğin yapı geçerliliğini sağlamak amacıyla standardize değerler ve t değerleri incelenmiştir. Maddelerin faktör yükleri 0,17 ile 0,98 arasında değişmekte olup, t değerleri ($p<0,001$) istatistiksel olarak yapı geçerliliğini desteklemektedir.

Sınanan ölçme modeline ait uyum indeksleri RMSEA=0,11, NFI= 0,94, CFI=0,95, RFI=0,96; NNFI= 0,97, SRMR=0.019 olarak elde edilmiş olup; standardize ilişki katsayılarının tümünün yüksek olup; ölçüm modelinin uyumunun sağlandığı bulgusuna ulaşılmıştır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012).

Sporcularda Kıskançlık Ölçeği'nin doğrulanan psikolojik yapı geçerliği sonrasında; faktörlere ilişkin ortalama açıklanan varyans (AVE) ve birleştirici güvenirlik değerleri (CR) tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Açıklanan Varyans ve Birleştirici Güvenirlik Değerleri

Faktörler	AVE	CR
Performans & Başarı Kıskançlığı	0.59	0.91
Şartlar & İmkânlar Kıskançlığı	0.61	0.93
Sosyal Destek & Popülerlik Kıskançlığı	0.58	0.80
Ölçütler	AVE>.50 CR>AVE	CR>.70

Ölçeğe ait birleştirici güvenirlik (CR) değerleri, AVE değerlerinden büyük olup AVE değeri de 0,5'ten büyük bulunduğu için yakınsak geçerlik koşulu sağlanmıştır. Bu durum, alt faktörlerin altındaki maddelerin, ilgili faktörle ilgili ölçütleri karşıladığını göstermektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada; sporcularda kıskançlığını belirlemeye yönelik üç faktörlü ve toplam 21 maddeden oluşan bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçekten alınan puanların yüksekliği sporcuların kıskançlık duygularının yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Sporcularda Kıskançlık Ölçeği (SKÖ), sporcuların takım arkadaşlarına veya diğer sporculara karşı kıskançlık düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilen ve üç alt boyuttan oluşan bir ölçme aracıdır. Performans ve Başarı Kıskançlığı" alt boyutu, sporcunun takım arkadaşlarının veya diğer sporcuların başarılarını ve gösterdikleri performansı kıskanmasıyla ilgili olup, toplam 10 maddeden oluşmaktadır. "Şartlar & İmkanlar Kıskançlığı" alt boyutu, sporcunun diğer sporcuların sahip olduğu şartları ve imkanları kıskanmasıyla ilgili toplam 6 maddeden oluşmaktadır. Sosyal Destek & Popülerlik Kıskançlığı" alt boyutu, bir sporcunun diğer sporcudan daha az desteklenmesi veya popüler olması durumunda oluşan kıskançlık durumuyla ilgilidir ve toplam 5 maddeden oluşmaktadır. Ölçek toplamda 21 maddeden oluşmakta olup, bu çalışma sonucunda ölçekten alt boyutlar bazında puanlar elde edilmektedir. Literatür çalışmaları sonucunda, ülkemizde sporcuların kıskançlığına yönelik doğrudan geliştirilmiş bir ölçek çalışması bulunmamaktadır. Ancak yabancı literatürde Schelling-Kamphoff ve Huddleston (1999) tarafından geliştirilen Spor Kıskançlığı Ölçeği'nin mevcut olması, yapacağımız çalışma için bir temel olabilir. Bunun yanı sıra, sporcuların kıskançlık durumlarını ölçmeye yönelik hazırlanan maddeler için 'Yakın İlişkilerde Kıskançlık Ölçeği' (Demirtaş, 2006), 'Duygusal Kıskançlık Ölçeği' (Kızıldağ, 2017) ve son olarak 'Arkadaş Kıskançlık Ölçeği' (Akan, 2019) çalışmalarından da yardım alınmıştır.

Bu çalışmanın temel amacı, sporcuların kıskançlığını ölçmeye yönelik psikometrik özellikleri test edilmiş bir ölçme aracı geliştirmektir. Elde edilen verilere dayanarak geliştirilen Sporcularda Kıskançlık Ölçeği (SKÖ), Türk kültürüne uygun, sporcuların kıskançlığını ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak ortaya çıkmıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

1.Yazar: %40

2.Yazar: %30

3.Yazar: %30

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler: Çalışmada etik kurul izni ve/veya yasal ya da özel izin alınmasını gerektirecek herhangi bir durum yoktur.

KAYNAKLAR

- Akan, Y. (2019). Arkadaş Kıskançlık Ölçeği'nin (AKÖ) geliştirilmesi: Geçerlik güvenirlik çalışması. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(5), 133-140. doi: 10.18506/anemon.506363.
- Blevis, M. (2010). *Kıskançlık* (I. Aydın, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Buunk B., & Bringle, R. G. (1997). Jealousy in love relationships. D. Perlman and S. Duck (Ed.), *Intimate relationships: Development, dynamics, and deterioration*, (s. 123-147). Beverly Hills, CA: Sage
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Atıf İndeksi, 001-214.
- Çetin, S., & Topaloğlu, Y. (2020). Türk romanında bilinçdışı ve rüya.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları* (Cilt 2). Ankara: Pegem Akademi.
- Davis, L. L. (1992). Device review: Getting the most from a panel of experts. *Applied Nursing Research*, 5(4), 194-197.
- Demirtaş, H. A., & Dönmez, A. (2006). Yakın ilişkilerde kıskançlık: Bireysel, ilişkisel ve durumsal değişkenler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(3), 181-191.
- DeVellis, R. F. (2014). Ölçek geliştirme: Kuram ve uygulamalar. *Nobel Akademik Yayıncılık*.
- Edalati, A., & Redzuan, M. R. (2010). Perception of women towards family values and their marital satisfaction. *Journal of American Science*, 6(4), 132-137.
- Festinger, L. (1954). A theory of social comparison processes. *Human Relations*, 7(2), 117-140.
- Gilbert, D. T., Giesler, R. B., & Morris, K. A. (1995). When comparisons arise. *Journal of personality and social psychology*, 69(2), 227.
- Greenberg, J., & Pyszczynski, T. (1985). Proneness to romantic jealousy and responses to jealousy in others. *Journal of Personality*, 53(3), 468-479.
- Hadfield, J. A. (1962). *Childhood and adolescence*. Harmondsworth: Pelican.
- Kamphoff, C. S., Gill, D. L., & Huddleston, S. (2005). Jealousy in sport: Exploring jealousy's relationship to cohesion. *Journal of Applied Sport Psychology*, 17(4), 290-305.
- Kızıldağ, S. (2017). Duygusal Kıskançlık Ölçeği Üniversite Öğrencileri Formu: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 8(1), 146-157. DOI: 10.21031/epod.302673.
- Kurumu, T. D. (2020). Sözlük. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr>. Erişim tarihi: 19 Aralık, 2020.
- Mead, M. (1977). Celos: primitivos y civilizados. G. Clanton y LG Smith (edits.). *Celos*. Englewood Cliffs. NJ: Prentice Hall.
- Özdemir, S. (2021). Kıskançlık olgusu ve akademik örgütlere yansımaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 12(30), 652-676.
- Pfeiffer, S. M., & Wong, P. T. (1989). Multidimensional jealousy. *Journal of social and personal relationships*, 6(2), 181-196.
- Salovey, P., & Rodin, J. (1986). The differentiation of social-comparison jealousy and romantic jealousy. *Journal of Personality and Social psychology*, 50(6), 1100.

Schelling-Kamphoff, C., & Huddleston, S. (1999). Jealousy in collegiate track and field athletes.

In Proceedings of the Association for the Advancement of Applied Sport Psychology annual convention, Banff, Alberta, Canada.

Silver, M., & Sabini, J. (1978). The perception of envy. *Social psychology*, 105-117.

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı*. Nobel.

Van de Ven, N., Zeelenberg, M., & Pieters, R. (2011). Why envy outperforms admiration. *Personality and social psychology bulletin*, 37(6), 784-795.

White, G. L., & Mullen, P. E. (1989). *Jealousy: Theory, research, and clinical strategies*. Guilford Press.

Değerli Katılımcı;

Aşağıda belirli ifadeler yer almaktadır. Bilimsel çalışmamız için ölçeklere vereceğiniz cevaplar sadece bu amaç için kullanılacak ve araştırmanın amacı dışında kesinlikle kullanılmayacaktır. Bu sebeple adınızı yazmanıza gerek yoktur. İstenilen bilgilerin hiçbirinin boş bırakılmaması, içtenlikle ve doğru verilmesi araştırmanın sonucu için önemlidir. Şimdiden teşekkür ederim.

Sporcularda Kıskançlık Ölçeği	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Yansızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
1) Benden daha iyi durumda(fiziksel ve performans) olan sporcunun sakatlanmasına içten içe sevinirim					
2) Antrenörümün diğer sporculara bağırması beni mutlu eder					
3) Benden daha başarılı kabul edilen kulüp arkadaşşıma hiçbir koşulda yardım etmek istemem.					
4) Başka bir sporcu müsabakada benden daha başarılı olduğunda ona şiddet uygulamak isterim					
5) Spor camiasında arkadaşımın başarılarından bahsedilmesi canımı sıkır.					
6) Başka bir sporcunun özgeçmişinin benimkinden iyi olmasına katlanamam.					
7) Yıldız sporcunun hata yapmasına içten içe sevinirim.					
8) Performansı iyi olan sporcunun sakatlanmasını isterim.					
9) Diğer sporcuların kazandığı madalya ve kupa sayısının fazla olması beni rahatsız eder					
10) Kulüp arkadaşlarımdan birinin milli takıma davet edilmesi beni rahatsız eder.					
11) Başka kulüplerin ulaşım şartlarının (uçak,otobüs) daha iyi olmasına üzülürüm.					
12) Başka bir sporcunun daha iyi şartlara(antrenman sahası, kulüpevi vs) sahip olması beni huzursuz eder.					
13) Diğer kulüpteki sporcuların daha iyi sağlık hizmeti almasını istemem.					
14) Yabancı uyruklu sporcuların döviz bazında maaş alması beni sinirlendirir.					
15) Benzer performans gösterdiğimizi düşündüğüm sporcunun benden fazla maaş alması beni					
16) Menajerlerin diğer sporcularla çalışmak için daha fazla girişimde bulunması durumunda tükenmiş hissedirim.					
17) Başka sporcunun antrenörden övgü alması canımı sıkır.					
18) Taraftarların başka bir sporcuyu daha çok desteklemesin durumunda geceleri kabus görürüm.					
19) Yerel gazete/tv kanalı kulüp arkadaşlarımla daha çok röportaj yapınca kendimi yetersiz hissedirim					
20) Sosyal medyada başka sporcuların daha çok paylaşılması durumunda ilgi çekmeye çalışırım.					
21) Başka sporcuların billboardlarda daha fazla yer aldıklarını gördüğümde elim, ayağım titrer.					